

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 17. aprila (sredoživna) 1852.

List 31.

Kaj je prijatelj?

Kar je ribi voda,
De more živeti;
Kar tici perje,
De more leteti;
Kar palica starčku,
De se more opreti:
To — letó prijatelj
Nam je na tem sveti!

Društvo za razširjenje

noviga kmetijskiga orodja in kmetijskih mašin.

Na Dunaji si prizadeva mnogo imenitnih kmetovavcov družbo osnovati za razširjenje dobrih kmetijskiga orodja in pripravnih kmetijskih mašin.

Združil se je v ta namen odbor 13 mož, ki je povabilo po celim cesarstvu, naj bi več večih kmetovavcov stopilo v to društvo, takole razglasil:

„Kmetovavci austrijskiga cesarstva so po zgodbah poslednjih let vedno bolj primorani, se pripravljati kmetijskiga orodja in mašin poprijeti.

V mnogih fabrikah in rokodelnicah so mašine lepši in cenejši izdelovanje različniga blaga tako povzignile, da fabrika ali rokodelnica, ki z mašinami ne dela, mora od dne do dne bolj pešati in bo sčasoma popolnoma pri kraji.

V kmetijstvu se scer kaj taciga ne bo nikdar zgodilo; veči kmetije bojo mašine na nogah obderžale, da bojo mogle izhajati, brez da bi se zavolj tega manjši kmetijstva zaterle. Kar se bo pri unih na delavcih prihranilo, se bo poravnalo pri teh s tem, da bojo pridni gospodarji z rokami svoje družine cenejši pridelke pridelovali.

Sčasoma pa bojo dobre poterjene orodja se tudi pri nas v manjši kmetije vgnjezdile, kakor nam to druge dežele kažejo, v katerih tudi mali kmetje z dobrim orodjem in pripravnimi mašinami svoje zemljiša z velikim dobičkom obdelujejo in gospodarijo. Živa priča tega so nam Angleška dežela, Belgia itd.

V našim cesarstvu se je poslednje leta tudi pokazalo, da kmetovavci čedalje bolj segajo po dobrih mašinah, — njih koristnost je spoznana. Tedaj je le potreba, da se, kolikor je moč, vsi kmetovavci soznanijo z dobrim orodjem, da zvejo, kako se ima rabiti, in spoznajo na tanjko njegov dobiček, verh vsiga tega pa tudi, da se začno poterjene orodja in mašine tudi doma dobro izdelovati.

Ako ostanemo pri starim, se bojo te potrebe le sila počasno spolnovale in še dolgo ne bojo do-

bre orodja, katerih že sedaj potrebujemo, dovelj po deželi znane.

Če pa se osnova društvo v ta namen, se bo to hitro zgodilo; tako društvo bo k povzdigi kmetijstva neizrečeno veliko pripomoglo, družbinik pa bo tudi svoj denár, ki ga bo v ta namen založil, varno naložil proti gotovimu, čeravno ne prebogatimu činžu“.

Tako vabi odbor bolj premožne kmetovavce v to družbo, ktere namen je zares velike hvale vreden, ker zapopade potrebe prihodnjiga časa.

13 imenovanih deležnikov je zložilo že 25.500 gold. skupej; kadar bo po novih deležnikih 50.000 fl. podpisanih, se bojo snidili deležniki v zbor, posvetovat se o vstanovitvi tega društva.

Čas podpisa je do konca majnika pri vsih kmetijskih družbah, ki podpise za to družbo nabirajo. Tem naj naznani, kdor hoče v to društvo stopiti, svoje mnenje do srede majnika. Ena delnica (akcia) znése 500 fl.; kdor 500 fl. vloží, ima v zboru en glas; kdor več podpiše, ima toliko glasov, kolikor je 500 fl. vložil.

Če do konca majnika ne bo 50.000 fl. skupej,jenja dolžnost podpisani znesek vplačati.

Predlog denarni hranilnici in svét kmetam.

Unidan smo bili na Gorenski strani Krajskiga. Z nekim poštenim možem, kterimu so skrivnosti gruntnih bukev tiste okolice in pa kmetijske reči popolnoma znane, se pogovarjava v marsikaki zadevi, veseli in žalostni. Med družim mi pové tudi od hude stiske, v kateri se po dveletnih slabih letinah marsikteri kmet sedaj znajde, da ne more ne stariga grajšinskiga dolga od leta 1848, ne odškodnine, ne cesarskiga davka plačati, če kje denarja na pósodo ne dobí. Ali med bogatimi posojivci na kmetih — so mu tožili kmetje — je veliko hudih pijavk; za 80 gold., ki jih tak človek posodi, mu mora dolžnik dolžno pismo za 100 gold. podpisati in verh tega činže za 2 ali 3 leta naprej plačati.

To je — mi reče imenovani gospod — ena huda nadloga, v kateri se tisti kmetje po deželi sedaj znajdejo, ki denarja na pósodo íšejo. Druga nadloga, ktera se z ravno rečeno veže — mi reče — je pa ta, da v urbarji z marsikteriga grunta, čeravno je popolnoma brez dolga, še stari nekdanji dolgovi niso izbrisani, ker je sin ali oče ali celò stari oče zanemaril, ga po postavi izbrisati dati. Če tedaj pride zdej posojivec k urbarji prašati: ali je grunt čist in ali ni nič na njem, kakor kmetje pravijo: „taboliraniga“, ali če gospodar